

Otsetoetuste mõju Eesti põllumajandustootjate konkurentsivõimele

Professor Rando Värnik

Toiduainete lisandväärtuse ahel

Import

Sisendite
tarnijad

Toidu
Toorme
tootjad

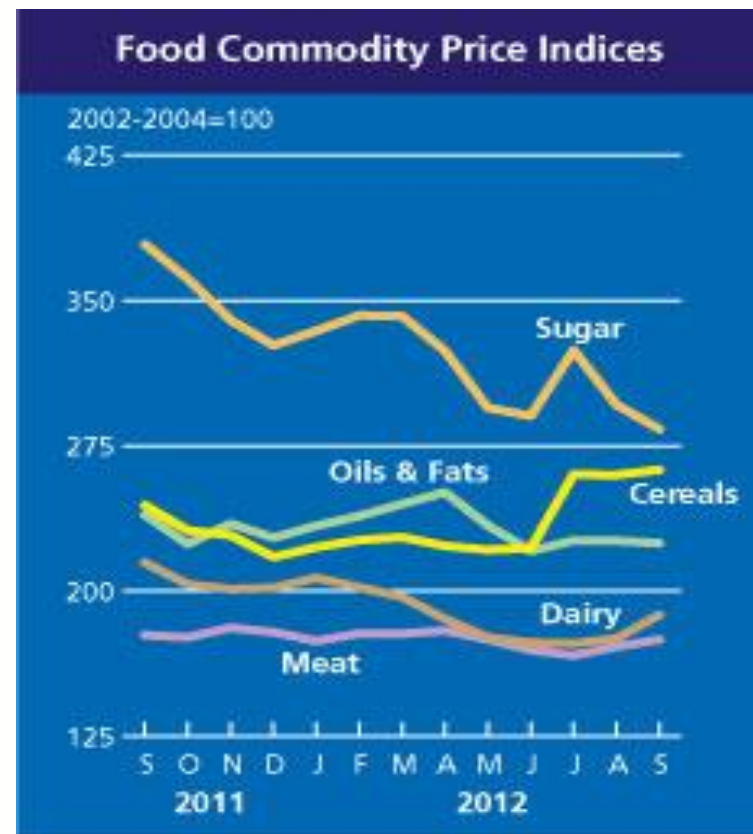
Toiduainete
tööstus

Hulgi – ja
jae müüjad

Tarbija

Eksport

Toidutootmine on põllumajanduse peamine funktsioon!

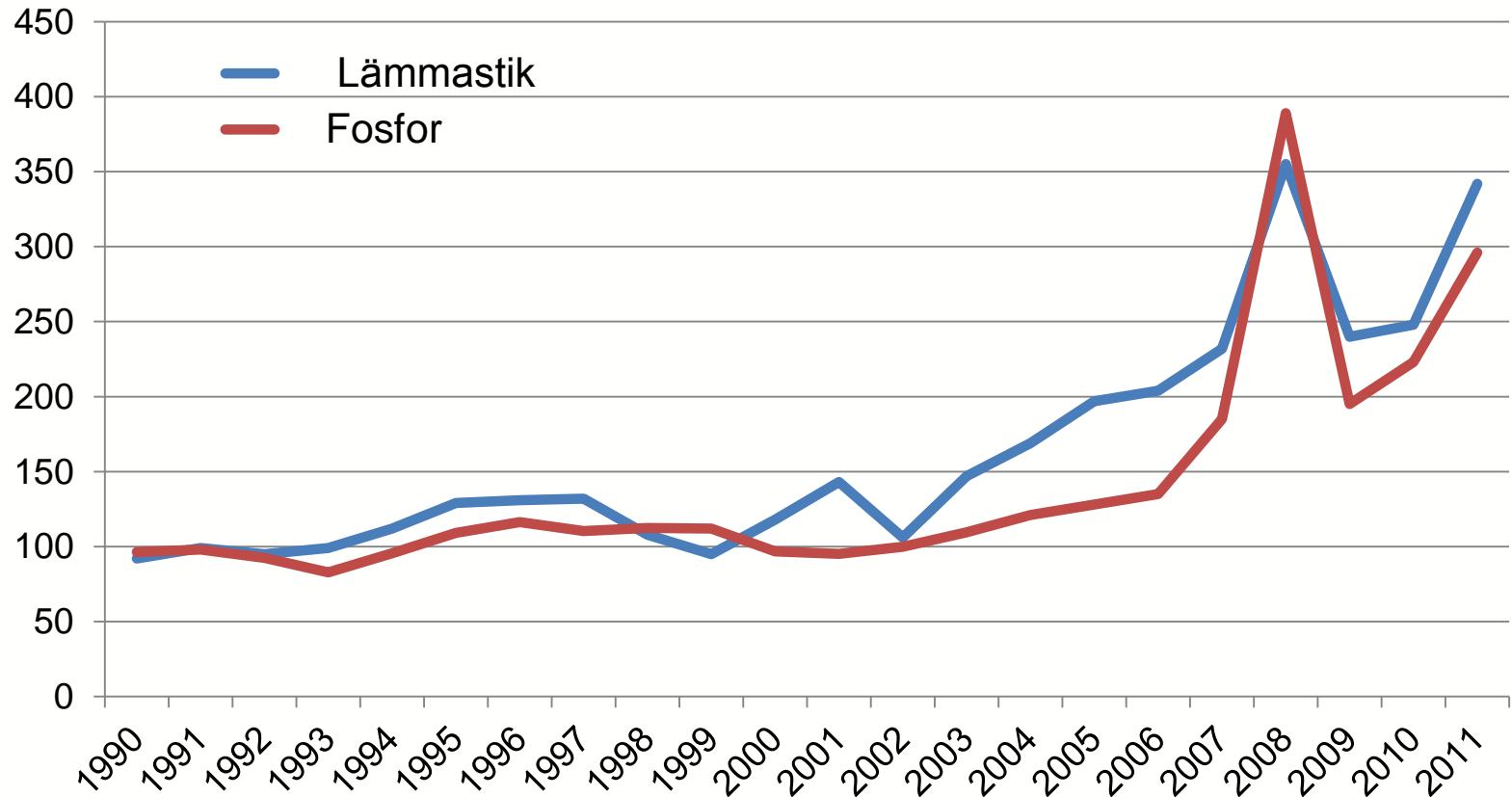

Allikas: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/wfs-home/foodpricesindex/en/>

Elujõulise toidutootmise kindlustamine

- Eesti asukoht põllumajandustoodangu tootmiseks on suhteliselt soodne (eksisteerivad äririskid), halbade aegade üleelamiseks on vajalik turvavõrgustik
- Toidutootmiseks vajalikud sisendite hinnad kasvavad (sisendite – tööjõu ja maahinnad konvergeeruvad EL tasemel)

Sisendite hinna kasv

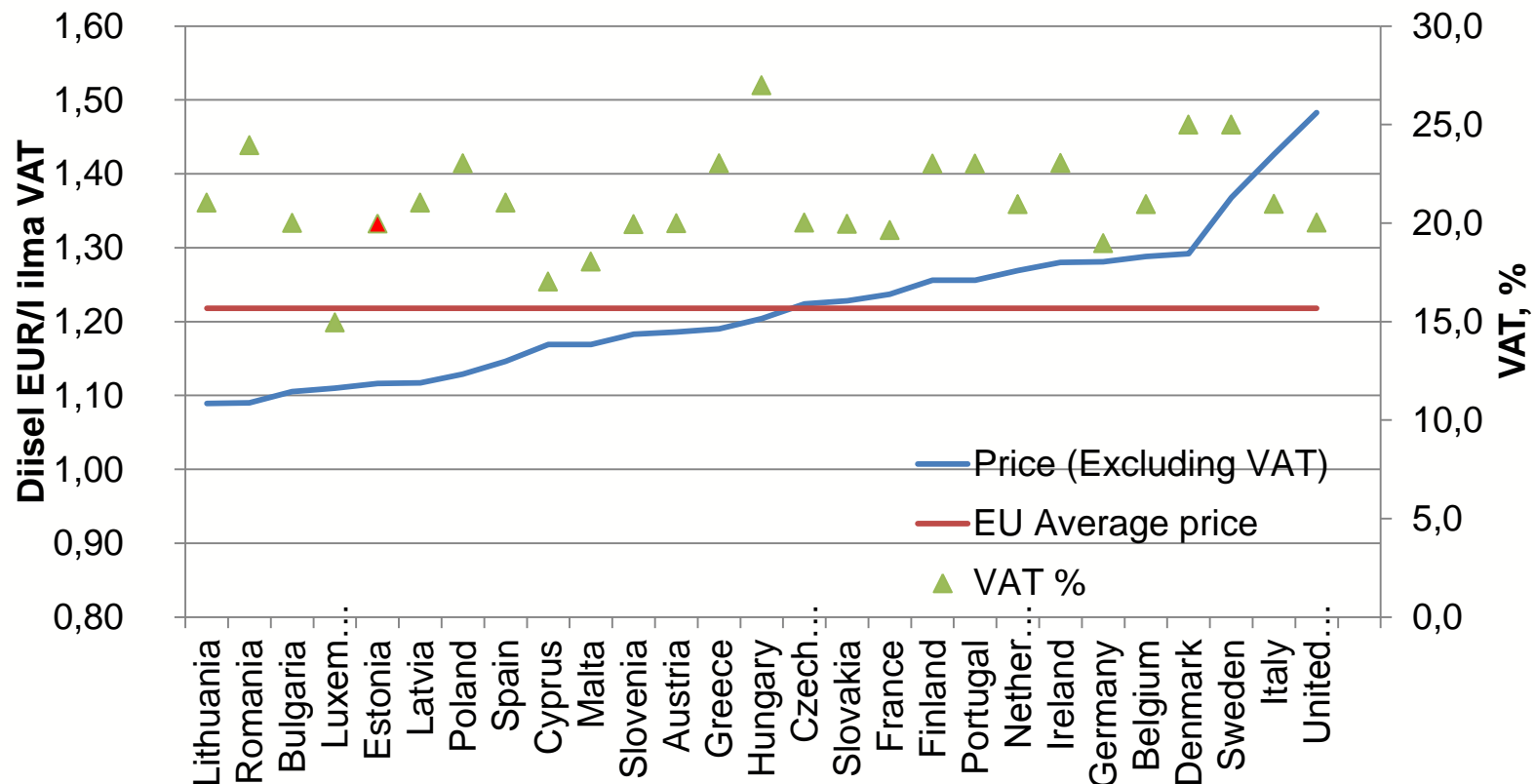
Allikas : <http://www.ers.usda.gov/data-products/fertilizer-use-and-price.aspx> Väetise hinna indeks 1982 = 100

Otsetoetuse eesmärk

- WTO Uruguai vooru surveel parandati kolmandate maade pääsu EL turule tollimaksude alandamisega – tulemuseks toidukaupade hindade alanemine ning põllumajandustootjad said vähem raha turult.
- Lahendus ... saamatajäänud tulu kompenseerimine
- Toetused ajaloolise taseme alusel ei ole põhjendatud!

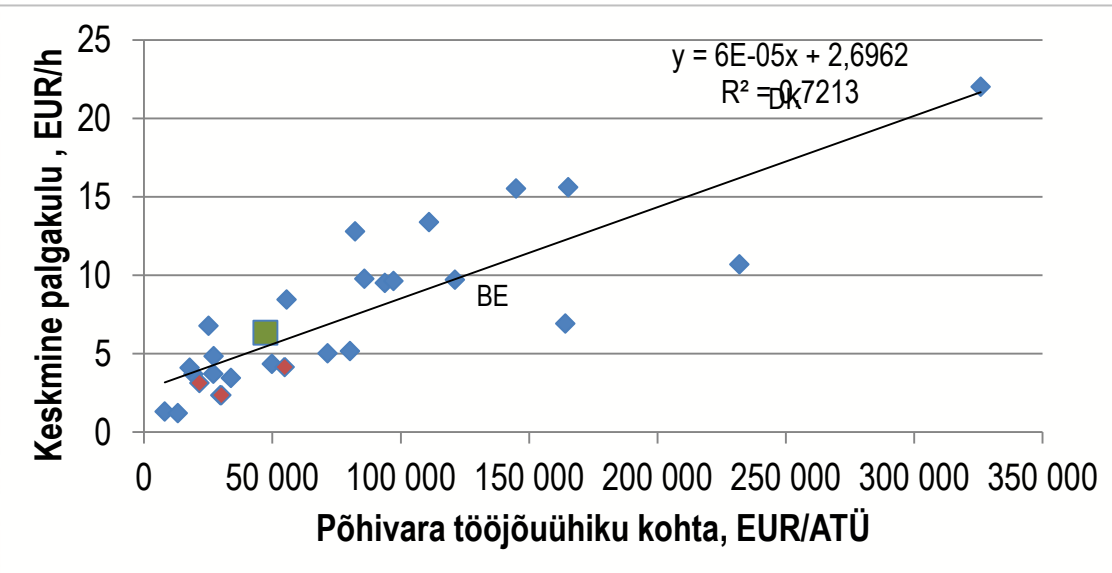
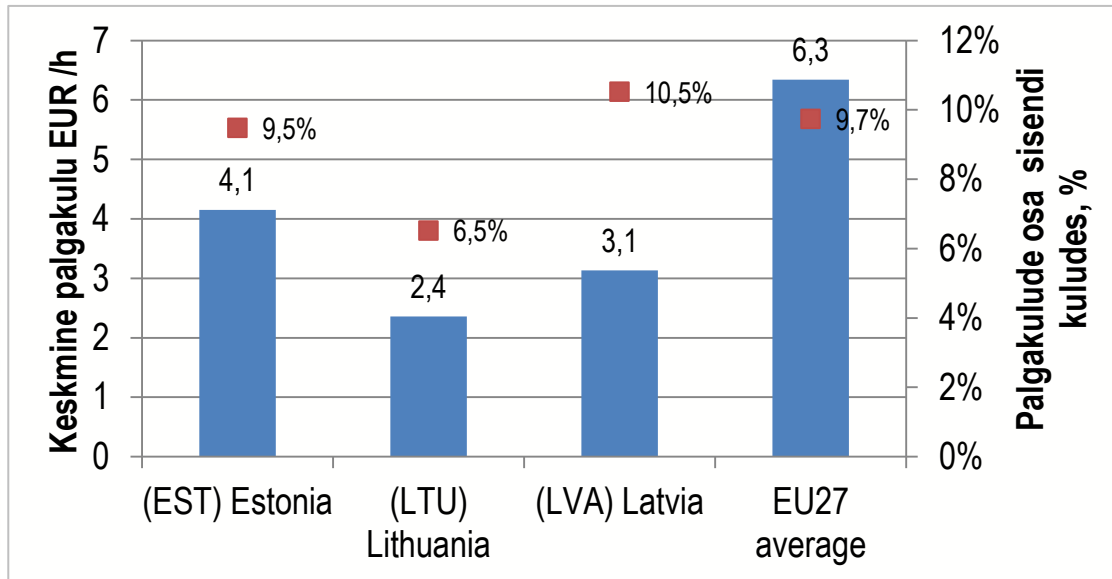
Tootmiskulud on ühtlustumas - konvergennts

- Kütuse hind erineb käibemaksu ja aktsiisi osas (aktsiis Eestis 111 EUR/1000 l EL min 21 EUR/1000 l)

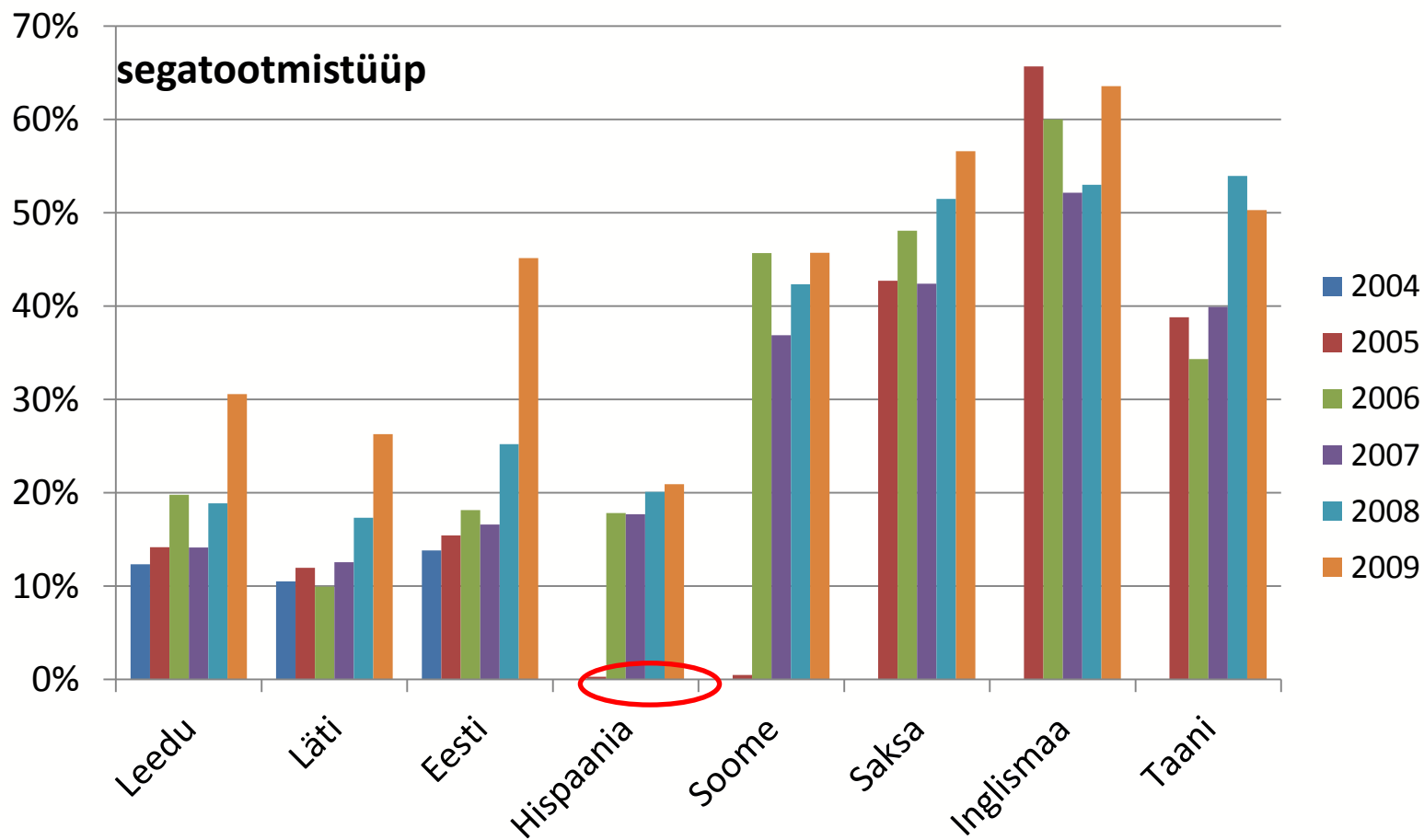
Keskmiselt 1 ha = 150 l

Palgatase on tõusnud

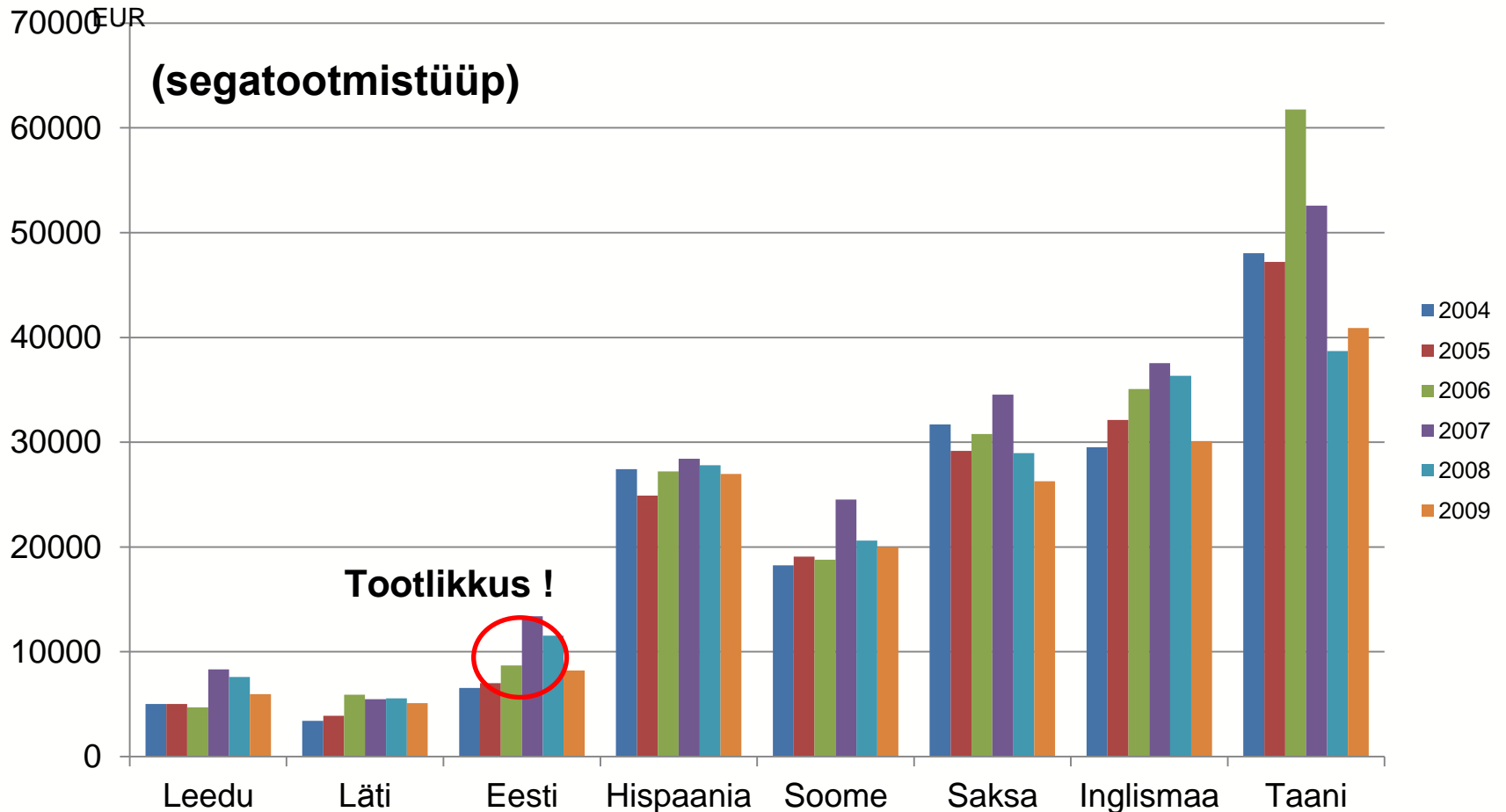

- Keskmised palgakulud tunnis on madalamad Balti riikides, kuid toimub konvergens EL keskmisele
- Palgakulude osa kogukuludes on sarnane EL 27 keskmisele
- Palgad sõltuvad kapitali ja tööjõu suhtest

Otsetoetuste osakaal puhas lisandväärtuses EL riikides

Toodetud lisandväärtus aasta tööjõuühiku kohta

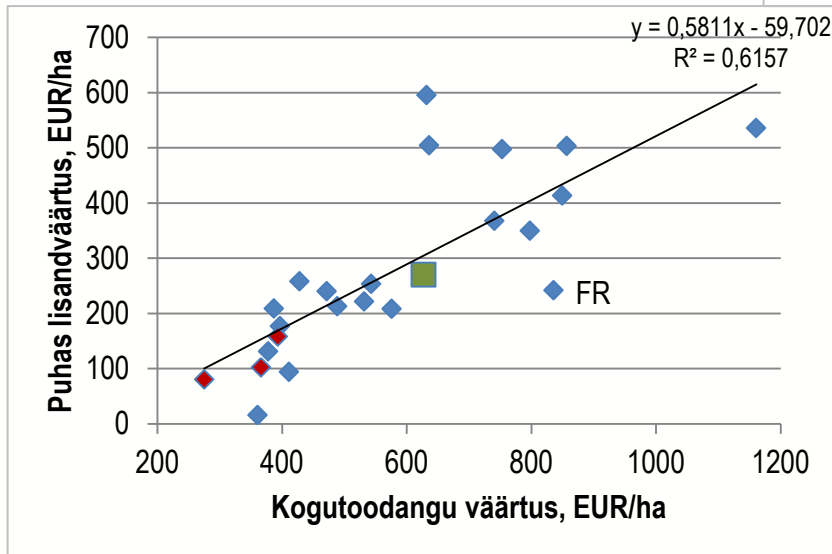
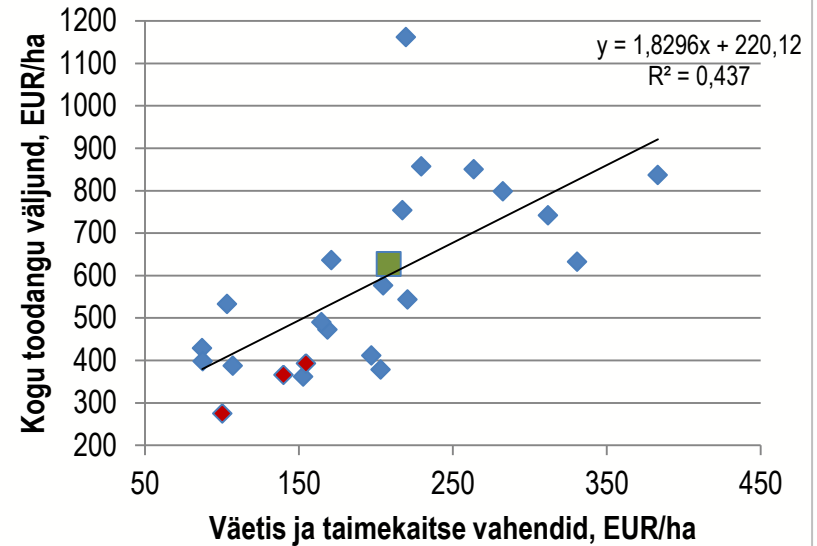
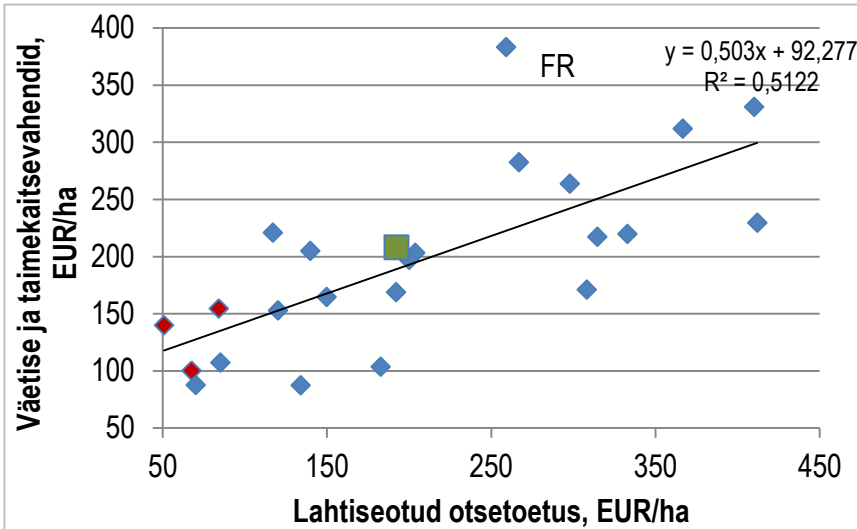
Otsetoetused on aidanud tootmist moderniseerida

- Investeeringud tootmise kaasajastamiseks ja lisandväärtuse kasvuks (otsetoetustega kaetakse investeeringutoetuste omaosalust, stabiliseerivad rahavoogu)
- Keskkonnahoidlikum tootmine kaasaegse tehnoloogiaga (soositud on aktiivsed meetmed). Väljakutse, kuidas suurendada põllumajandus-toodangu potentsiaali ning samal ajal hoiduda surve tekitamisest keskkonnale?

ÜPP kui katus

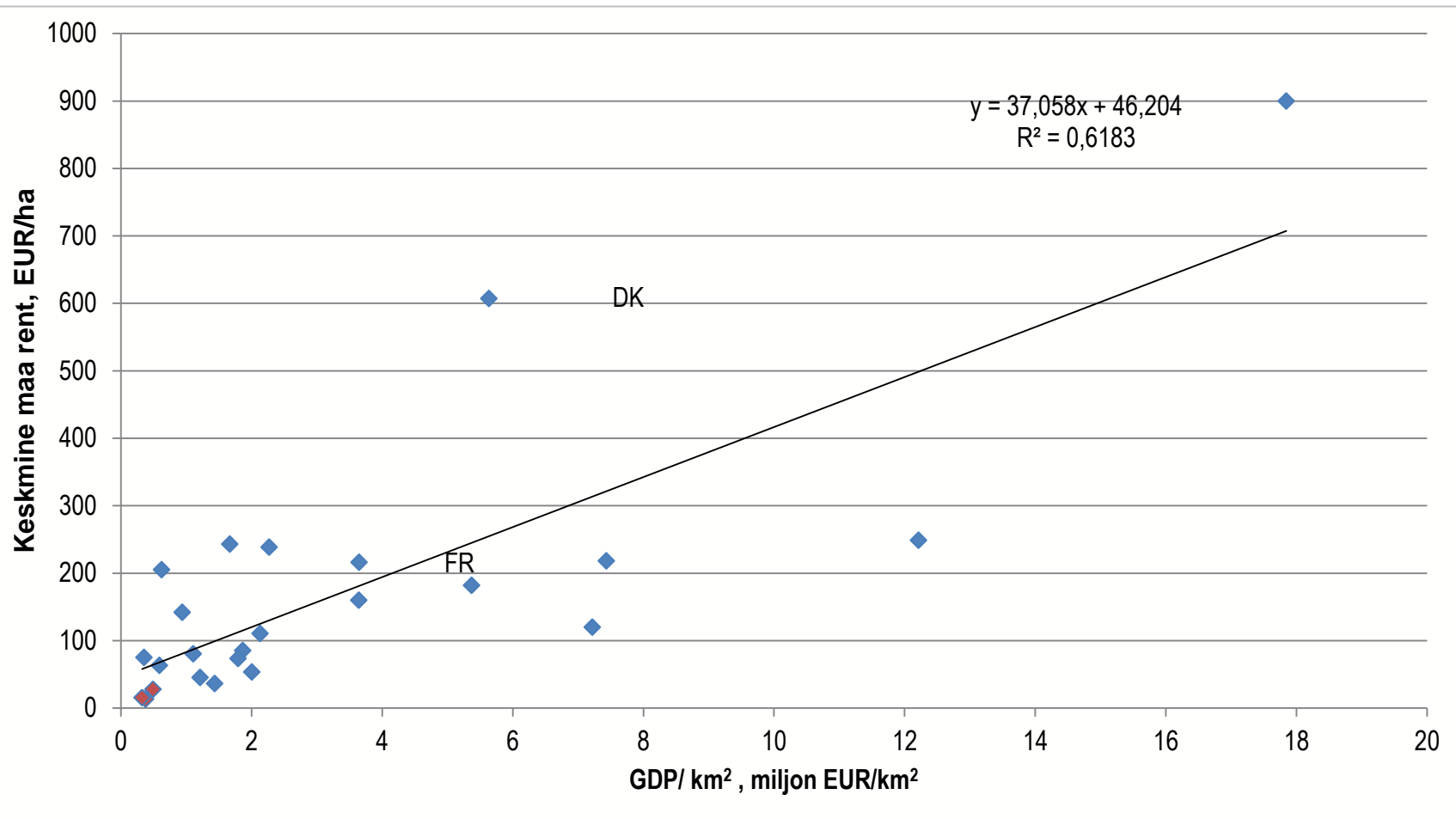
- ÜPP pole suutnud täielikult täita oma ühte eesmärkidest, hoida elu maal!
- **I sammas** ja selle mehhanismid - võrdsemad otsemaksed EL riikide vahel. Enam makseid saavad riigid omavad suhtelist eelist ressursside omandamise võimes.
- Enam tuleks keskenduda elanikkonna varustatuse tagamisele toiduainetega ning tootmisest lahti seotud toetused on nüüd üha enam kinni seotud maakasutusega
- Maad kasutatakse mitte sihipäraselt (niitmise toetus ja toidu tootmine)!
- **ÜPP** ei saa olla allikaks kõikide maaelu „probleemide“ lahendamiseks!

Lahtiseotud otsemakse ja produktiivsus

Allikas: Viira (2012)

Maa rendihind ja SKP

Eesti eesmärk?

- Arendada välja elujõuline toidutootmine, mis kannab vastutust kogukonna ees (ei ole olulise negatiivse keskkonnamõjuga).
- Suurendada kohapealse toorme väärimdamist Eesti tööstustes; suurem ekspordivõimekus.
- Tasakaalustatud piirkondade areng. Suuname tähelepanu ka väiksemate tootmisüksuste võimaluste arendamisele (aiandustootmise arendamine, ühistegevuse arendamine).

Mõned järeldused

- Põllumajandus on toetatav sektor (toetamisel peavad eesmärgid olema selged, hägusust tuleb vähendada).
- Ettevõtjad peavad enam tähelepanu osutama tootlikkusele
- Tehnoloogia areng eeldab suuremat teadmussiiret ja koostööd
- Maaressurss tuleb suunata toidu tootmiseks ja ökoloogilisi ribasid on Eestis niigi piisavalt

Lõpetuseks

- Ei saa õigeks lugeda proteksionismi, kuid toetamine ongi proteksionism. Kui teised riigid toetavad oma põllumehi, siis peame ka meie seda tegema.
- Ebaõigluse vähendamine (otsetoetuste võrdsustumine EL keskmisel tasemel).
- Maa kui Eestimaa peamine põllumajanduslik tootmisressurss ei peaks liikuma teiste riikide residentide kätte. Maade müügil tuleks see siduda nõudega säilitada tema sihtotstarve. Kui otsetoetused siduda toidutootmise nõudega, väheneksid ka spekulatsioonid.
- Otsetoetustel on nii positiivne kui ka negatiivne mõju põllumajandustootjate konkurentsivõimele, vaja on otsida võimalusi negatiivse mõju vähendamiseks

Täna kuulamast!

Info: rando.varnik@emu.ee